

Over Harry Vaandrager - *Ik wordt*

door Hajo Doorn

Wij leven in een land en in dat land heeft alles een doel. Het is nooit wat het is. Iets is altijd voor iets anders, contextueel, oorzakelijk. Niets is op zichzelf als een soort van an sich, autonoom, intrinsiek. Zo is er kunst om te verheffen, om mensen beter te maken. Opleidingen zijn vooral goed voor de economie. Kinderen voor de toekomst. Muziek is om op te dansen of om samen op te zingen, in de kerk of de ziggodome.

Betrouwbare wegen zijn geschikt voor snelle doorstroming van het verkeer. Gezond eten is goed voor het lichaam. Zon is een goedkope energiebron, die niet vervuילend is, wat goed is voor het milieu. Regen is goed voor de boeren. Van melk wordt je sterk. Betaalbare woningen zijn goed voor de diversiteit van de stad. Economische groei is goed voor de werkgelegenheid. Kinderdagverblijven zijn goed voor de ontwikkeling van de sociale vaardigheden van de opgroeiende jeugd. Gerecyclede draagtassen zijn goed voor een beter milieu. Een beter milieu is goed voor je levensverwachting. Een goede levensverwachting is goed voor de buurt. Een fijne buurt is goed voor de dragelijkheid van de stad. De stad is goed voor je intellectuele ontwikkeling. Intellectuele ontwikkeling is goed voor het toekomstperspectief van je toekomstige generaties, die op hun beurt weer goed zijn voor je oudedagvoorziening. Met een gedegen oude dagvoorziening heb je meer kans op een fijner pensioen. Pensioenopbouw is goed voor de pensioenfondsen, wat goed is voor de aandelenbeurzen die goed zijn voor de bedrijven, die goed zijn voor de werknemers, die goed zijn voor de detailhandel en de online omzetten van de webwinkels die op zich niet goed zijn voor de lokale middenstand, maar wel weer voor de totale verkopen met sinterklaas, die op zijn beurt weer goed is voor de nationale saamhorigheid of juist de ontbranding van de sluimerende conflictsituatie, die op zijn of haar beurt weer goed is voor de verzekeraars. En dat is dan weer goed voor de politiek die wel vaart bij zinloze conflicten omdat die de aandacht afleiden van belangrijker issues, die goed zijn voor gevaarlijke schurkenstaten, die goed zijn voor de wapenverkopen en de

drugsmokkel omdat de twee nauwe verwantschap hebben, wat goed is voor de wet van behoud van energie, die eigenlijk in alle gevallen geldt.

Kortom:

Waar het ene goed is voor het ene is het andere goed voor het andere, wat zorgt voor een goede balans tussen enerzijds datgene dat eruit gaat en anderszijds dat wat erin gaat of in beider gevallen, dat wat overblijft of verdwijnt. Iets dat goed is voor iets anders heeft dus altijd een causaal, chronologisch, toevallig, natuurwetmatig of willekeurig verband met het andere. Of niet. Gelukkig zijn er ook natuurelementen die zich onttrekken aan deze goed-voor doctrine. Dingen die op zichzelf staan, die niet goed zijn voor iets anders, die niet zichzelf legitimeren met iets anders dat naar hen zelf cirkelverwijzend verwijst of naar een doel dat zich elders bevindt, buiten het eigen. Soms zijn er woorden, zinnen, zaken, elementen die zijn. Wat het is. Die niet worden. En zo'n element is het werk van Harry Vaandrager. Zijn nieuwe boek: *Ik wordt*, wordt niet want het is grammaticaal onjuist en dus wordt het boek 'ik wordt' van Harry Vaandrager niets. Het is. Het is al. Niet straks, niet nu, niet gister. Nee nooit. Of altijd.

Bij Harry Vaandrager's taal denk ik aan of voel ik stromende noise muziek, free jazz of musique concrète. Sommigen mensen hebben daar moeite mee omdat er geen melodie is, geen uitgesproken verwachtingspatroon, geen eenvoudige inlossing, alleen maar klanken. Deze mensen zijn bang voor dat wat het is. Zij zien tonen en noten als onderdeel van een sequentie. Een losse noot of toon is niks zonder dat wat ervoor of erna komt. Ze willen het zich kunnen herinneren en meezingen of neuriën. Niet bij Vaandrager. Alles in zijn werk komt even hard binnen. Het is poetischliteralecturale twaalftoons-schrijverij. Elk woord is. Elke zin dreunt in. Je kan het teruglezen of vooruitspoelen, herhalen, terughalen, doorsteken, interpreteren, duiden, associeren, wegwuiven, omarmen, afweren, doorgronden, omdraaien, omzeilen, terugduwen, uitrekken, inklinken, oppakken, of niet. Het kan ook gewoon zijn wat het is. Een woord, een zin met of zonder betekenis.

Mooi en lelijk tegelijk. Interessant, diepzinnig, bot, vol van betekenis en volkomen leeg.

Gaat het ergens over? Hoorde ik dat iemand vragen? Waar gaat het over? Wat is het verhaal? Is het mooi? Waar kan ik het mee vergelijken? Is het een pageturner? Blijft het hangen? Wint het een prijs?

Al deze vragen zijn inert als het gaat om het werk van Harry Vaandrager. Het is geen oerHollandsche literatuur, van schitterende maar oeverloze beschrijvingen van personages, van koudwaterpsychologie, van doorgewinterde oninteressantie, van bloedeloze onderwerparmoede, van geëxalteerde schoonschrijverij, van opgeklopte niksigheid. Daaraan laaft zich het werk van Vaandrager niet. Het refereert er niet naar, het haakt niet aan of af, het reikt niet uit tot de zoete vernedering van het boekenbal. De pure uitgekledde armoede van geprojecteerd elitisme en wanhopige bestijging van de gedroomde tronen in fictieve medialandschappen. Nee, van dit alles kleeft niets aan dit werk. We hoeven ons geen zorgen te maken over would be buitenissigheden, heldenverering en celebrale treurigheden. Hier heerst de pure taal. De spitsvondigheden en banalismen, de ingedikte stroperigheid van gestapelde importanties en onsignificantie. Wat het is, is het. En het wordt niks. Hoezeer de titel ons dit ook wil doen geloven.

Ik ga geen voorbeelden geven of passages lezen, want het mooie aan dit werk is dat iedereen het zal lezen op zijn of haar manier, in zijn of haar tempo met de accenten die voor hem of haar belangrijk schijnen of zijn. Het boek wordt. Wellicht slaat de titel dus op de lezer van Harry Vaandrager. Niet hij wordt maar ik.

Ik zou zeggen: Van harte!

Bron: presentatie in WORM, Rotterdam, 22 maart 2018